

QÜESTIONARI DEBAT CONSTITUENT

ENCASTRE 2. DRETS

- 2.1. Principis d'aplicacion des drets
- 2.2. Drets civius
- 2.3. Drets politics
- 2.4. Drets sociaus, economics e culturaus
- 2.5. Drets des animaus e dera natura
- 2.6. Garanties des drets

2.1 Principis d'aplicacion des drets

2.1.1 Creiguetz que toti es drets individuaus e collectius que reconeisce era Constitucion (drets civius, sociaus e polítics) aurien d'auer eth madeish grad de proteccion e exigéncia?

Veder explicacion damb detalh

- Los dreches fundamentals son aqueles inherents a las personas. Son de dreches universals independentament de las siás condicions personalas, socialas o economicas.
- Son drech fundamental, per exemple, lo drech a la vida, lo drech a la libertat, a la participacion, a l'educacion, a la libertat d'expression, èca.

- Òc, non se pòden hèr distincions.
- Non, cau diferenciar entre drets fundamentaus e non fundamentaus, reconeishent as prumèrs major nivèu de proteccion e garanties.

2.1.2 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de vincular e obligar totes es institucions publiques e es sòns servidors ena promocion activa des drets individuaus e collectius, sense cap de tipus de discriminacion?

- Òc.
- Non.

2.2. Drets civius

2.2.1 Coma creiguetz qu'aurie d'èster eth dret des hemnes ara interrupcion der embaràs:

- Aurie d'èster liure, segur e gratuït, en quinsevolh moment anterior ath naishement.
- Aurie d'èster liure, segur e gratuït, en quinsevolh moment pendent es prumèrs setze (16) setmanes d'embaràs.
- Aurie d'èster liure, segur e gratuït, en quinsevolh moment pendent es prumèrs setze (16) setmanes d'embaràs e, posteriorament, sonque per motius medics.
- Aurie d'èster liure, segur e gratuït, en quinsevolh moment sonque per motius medics.

2.2.2 A compdar de quina edat creiguetz qu'ua hemna pòt decidir interròmpet eth sòn embaràs?

- A compdar dera majoria d'edat.
- A compdar des sètze (16) ans.
- A compdar des sètze (16) ans -e, enquiara majoria d'edat, damb eth consentiment des progenitors o representant legau.
- A quinsevolh edat -e, enquiara majoria d'edat, damb eth consentiment des progenitors o representant legau.

2.2.3 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de reconéisher eth dret a ua mòrt assistida a aqueres persones majors de sètze (16) ans que patissen ua malautia grèu que conduisque ara sua mòrt o que produisque un patiment permanent dificil de suportar e qu'atau ac demanen de manèra liura, informada e inequivòca?

- Òc.
- Òc, però a compdar dera majoria d'edat.
- Non.
- Non s'aurie de reconéisher eth dret a ua mòrt assistida, però òc que cau respectar era voluntat des persones malautes de non someter-se a tractaments o procediments medics que li alonguen era vida.

2.2.4 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de reconéisher eth dret a ua mòrt assistida a aqueres persones menors de sètze (16) ans que patisquen ua malautia grèu que conduisque ara sua mòrt o que produisque un patiment permanent dificil de suportar e qu'atau ac demanen personalament es progenitors e/o tutors de manèra liura, informada e inequivòca, prèvi compliment de toti es requisits e prevencions qu'era lei establisque entad aguesti cassi?

- Òc.
- Non.
- Non s'aurie de reconéisher eth dret a ua mòrt assistida, però òc que cau respectar era voluntat des progenitors e/o tutors de non sométer persones menors d'edat e/o tutelades a tractaments o procediments medics que les alonguen era vida.

2.2.5 Coma creiguetz qu'era Constitucion aurie de previer er exercici deth dret des persones a elegir era sua identitat sexuau e a escuelher e cambiar de nòm e identitat sexuau en Registre Civi e en Document d'identitat?

- Sense mès requisits qu'era expression dera sua voluntat liurament manifestada.
- Prèvia presentacion de pròva psicologica o medica qu'aconselhe eth cambi.

2.2.6 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de fomentar era igualtat de genre obligant a que totes es institucions publiques e empreses de caractèr public (o damb participacion publica) agen paritat d'òmes e hemnes enes organs de Govern o de gestion?

- Òc.
- Òc, mentre non i age suficient nivèu d'igualtat.
- Non.

2.2.7 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de reconéisher com a dret constitucional er accés de toti ara societat dera informacion?

- Òc. Ei un dret constitucional que cau garantir a toti —e per tot — de manèra continuada, publica e gratuïta.
- Òc. Ei un dret constitucional que cau garantir a toti —e per tot— de manèra continuada e publica, damb prètz regulat.
- Non. Totun, era Administracion n'aurie de garantir eth sòn accés gratuït en edificis publics.
- Non. Ei sonque un servici que cau aufrir en règim de mercat e era sua contractacion ei ua decision voluntària de cada persona.

2.2.8 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de garantir es drets ara intimitat, ara privacitat, ara onorabilitat, ara pròpia imatge e ara proteccion de donades personaus, deuant es naues tecnologies o es sistèmes d'intelligència artificialau?

- Òc. era Constitucion aurie d'incorporar ua seccion de “drets deth mon digital” entà garantir-ne eth sòn absolut respècte.
- Non.

2.2.9 Garantida era libertat de pensament, religiosa e de culte entà toti, creiguetz qu'era Constitucion aurie de garantir bèra causa mès ath respècte?

- Òc. Aurie de garantir qu'er Estat ajudèsse es religions e organizacions quan complisquen ua funcion sociau efectiva. Ei a díder, non per çò que son, senon per çò que hèn en interès dera comunitat.
- Non. Aurie de limitar-se a reconéisher eth caractèr laïc der Estat e totes es religions aurien de quedar completament excluides dera vida publica.

2.3. Drets polítics

2.3.1 Creiguetz qu'era edat entà poder exercir eth dret ath sufragi aurie d'èster:

- Dètz-e-ueit (18) ans entà poder exercir eth sufragi actiu (poder votar) e passiu (poder èster candidat/a).
- Sètze (16) ans entà poder exercir eth sufragi actiu (poder votar) e passiu (poder èster candidat/a).
- Sètze (16) ans entà poder exercir eth sufragi actiu (poder votar) e dètz-e-ueit (18) ans entath sufragi passiu (poder èster candidat/a).

2.3.2 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de garantir eth dret de quinsevolh ciutadan o ciutadana, titular deth dret de sufragi passiu, a presentar-se individuament a quinsevolh eleccion e, en igualtat de condicions, gaudir deth dret a èster finançat pera Administracion e èster escotat enes mejans com quinsevolha auta candidatura?

- Òc.
- Non.

2.4. Drets sociaus, economics e culturaus

2.4.1 Creieu necessari reconèixer una renda bàsica universal com a mecanisme per poder assegurar un mínim benestar econòmic i social a tothom?

Veder explicacion damb detalh

- RBU: Totòm la cruba, independentament de las quitas intradas.
- RMG: L'estat garantís unas intradas minimas e, se s'i arriba pas, completa lo que i a fins a i arribar.

- Òc.
- Non.
- Non, però òc que cau reconéisher ua Renda minima garantida ad aqueri sectors sociaus mès vulnerables que non arriben a uns ingrèssi minims.

2.4.2 Creiguetz qu'era sanitat e era educacion aurien d'èster:

- Sonque de caractèr public.
- Sonque de caractèr privat.
- De caractèr public e privat.

2.4.3 Creiguetz qu'es centres medics e ospitalaris publics pòden externalizar era sua gestion?

- Òc, però sonque de manèra excepcional per rasons pressupostàries o de besonh.
- Non. Auriem d'èster, obligatòriament, de gestion publica directa e er Estat auriem de garantir es professionaus e mejans imprescindibles entara adequada cobertura deth servici.
- Òc, en quinsevolh cas.

2.4.4 Creiguetz qu'era Constitucion auriem de fomentar e poscar eth desvolupament tecnologic, era intelligéncia artificialia e era investigacion scientifica en generau?

Veder explicacion damb detalh

- L'intelligéncia artificialia dòta una maquina de la capacitat de prene de decisions mejançant procèses matematics que la fan similar a l'intelligéncia umana.
- Las coneissenças en IA e en biotecnologia creisson exponencialment en creant de grandas oportunitats e de riscos. La question tracta de determinar se pensam que cal sometre aquelas tecnicianas a còdis etics e s'aqueles lorcal èsser elaborats pels particulars o per l'estat.

- Òc, sense cap de limitacion.
- Òc, però garantint era proteccion especifica dera privacitat individuau, comunicacion collectiva e proteccion de donades personaus.
- Òc però regulant convenientament era utilizacion deth patrimonè genètic e embrionari der èster uman e des animaus, plantes e d'auti organismes vius, d'acòrd damb eth principi de precaucion, entà garantir era proteccion der èster uman e deth sòn entorn, dera sua dignitat e dera integritat fisica e psiquica de toti.
- Òc, mès auent en compde era proteccion de toti es aspèctes relacionats as respòstes 2 e 3 anteriores.

2.4.5 Creiguetz qu'era Constitucion auriem de garantir eth dret de toti ar abitatge digne sense cap limitacion?

- Óc.
- Non.

2.4.6 Coma creiguetz qu'era Constitucion aurie de garantir que toti es supòsits de desnonament de personas o famílies en situacion de vulnerabilitat e sense alternativa abitacionau, que non puguen pagar es credits ipotecaris o eth loguèr, se resolessen tostemp?

- Mejançant era instauracion obligatòria d'un loguèr social, s'era propietat ei en mans d'entitats financèras, hòns d'inversion o grani tenedors d'immòbles.
- Mejançant eth realotjament adequat, per part dera Administracion publica, des personas e unitats familiars en situacion de vulnerabilitat, en cas qu'es propietaris non siguen grani tenedors d'immòbles.
- Non. Non i aurie d'auer regulacions especiaus ath respècte. Sonque era obligacion dera Administracion publica d'implementar politiques d'abitatge e serveis socials entà sajar de garantir a toti ua alternativa abitacionau.

2.4.7 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de proïbir era possibilitat de talhar eth subministrament d'aigua, lum e gas a personas o families en situacion de vulnerabilitat per impossibilitat de pagament?

- Òc
- Non. Totun, era empresa subministradora aurie de quedar obligada a aufrir as afectats un prètz social taxat pera administracion publica. E en cas de non èster assumible pes afectats, es administracions publiques aurien d'auer era obligacion de hèr-se cargue deth pagament.
- Non. Non i aurie d'auer regulacions especiaus ath respècte, sonque era obligacion dera Administracion publica d'implementar politiques d'ajuts socials qu'eviten aquest problèma.

2.4.8 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de garantir era educacion publica damb caractèr gratuït?

- Òc, entà toti en totes es etapes educatives e en tot tipus d'ensenhament.
- Òc, entà toti però sonque enes etapes d'educacion obligatòria.
- Òc, entà toti enes etapes d'educacion obligatòria e ena rèsta d'etapes educatives sonque entàs rendes baishes.

2.4.9 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de fixar un modèl educatiu basat en assoliment dera autonomia critica der alumnat, era socializacion deth coneishement e era formacion integrau de caractèr scientific, umanistic e tecnic?

- Òc
- Non.

2.4.10 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de limitar d'ua manèra o d'auta ua elevada concentracion de propietats en ua persona naturau o juridica non publica?

- Òc. Tot e qu'era propietat privada aurie d'èster liura, s'aurie de sajar de limitar era elevada concentracion de propietats, regulant-la e establint sus aguesta, de manèra excepcionau, un tipe impositiu especiau e dissuasiu.
- Òc. Era propietat privada pot èster limitada quan atau ac exigisque er interès comun, e tostemp a cambi d'ua contraprestacion justa.
- Òc. Era propietat privada pot èster limitada quan atau ac exigisque er interès comun.
- Non. Era concentracion de propietats aurie d'èster permetuda e èster liure. era propietat privada ei un dret que non pòt èster limitat.

2.4.11 Coma creiguetz qu'era Constitucion aurie de garantir en Catalonha era pension de jubilacion?

- Mejançant un sistèma distributiu similar ar actuau, a cargue des cotizacions des empreses e des trabalhadors e trabalhadores.
- Mejançant un sistèma public de capitalizacion en funcion des pròpies cotizacions.
- Mejançant ua pension minima estatau e era rèsta a trauès d'un sistèma public de capitalizacion en funcion des pròpies cotizacions.
- Mejançant ua pension minima sufisentament garantida a cargue des pressupòsti generaus e era rèsta a cargue de plans de pensions privats des persones interessades.

2.4.12 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de garantir era proteccion efectiva der envelhiment digne e eth benèster personau dera gent grana en toti es espacis de salut, abitatge, cultura e lèser?

- Òc
- Non.

2.5. Drets dels Drets des animaues e dera natura

2.5.1 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de garantir era proteccion des animaues?

Veder explicacion damb detalh

- Ligam a la Carta de la Tèrra (https://cartadelatierra.org/lea-la-carta-de-la-tierra/descargar-la-carta/?doing_wp_cron=1612375831.3838789463043212890625)
- Lo tèrme natura #lo equiparem al de biosfera, formada de l'ensem dels èssers vius, lo mitan fisic que los environa e totas las siás interaccions amb elements de la litosfera, la hidrosfera e l'atmosfèra.

- Òc. Se les aurie de reconéisher coma subjèctes damb drets pròpis.
- Òc, mejançant er establiment de normes obligatòries entà toti a fin e efècte de garantir-les eth respècte e era consideracion exigida pera Carta dera Tèrra.
- Non. Es animaues non pòden èster titulars de drets.

2.5.2 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de garantir era proteccion dera natura e era conservacion dera biodiversitat coma patrimòni dera umanitat?

- Òc. Era natura aurie d'èster reconeishuda com a subjècte damb drets pròpis entà preservar atau er equilibri ecologic e naturau.
- Òc, mejançant er establiment de normes obligatòries entà toti a fin e efècte de garantir-ne era sua proteccion e evitar qu'arrés la hèsque a pèrder e preservar atau er abitat entàs generacions futures.
- Non. Era natura non pòt èster titulara de drets.

2.5.3 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de garantir que totes es activitats productives e economiques que posquen afectar eth medi naturau agen de quedar expressament sometudes, per lei, ath principi de precaucion?

Veder explicacion damb detalh

- Lo tèrme natura lo equiparem al de biosfera formada de l'ensem dels èssers vius, lo mitan fisic que los environa e totas las siás interaccions amb elements de la litosfera, la hidrosfera e l'atmosfèra.

- Òc.
- Non.

2.6. Garanties des drets

2.6.1 Creiguetz que totes es libertats e toti es drets —tant es fundamentaus com es de prestacion— reconeishuts ena Constitucion aurien de gaudir dera madeisha tutèla judíciau?

Veder explicacion damb detalh

Los dreches de prestacion son aqueles que permeton a las personas aver una vida digna. Solen èsser prestats (d'aicí lo nom) per l'Estat a las personas que los pòdon pas aténher per los sieus pròpris mejans. Qualques exemples pòdon èsser las prestacions per caumatge, jubilacion, per atencion a familialas a carga, èca.

- Òc. Toti aurien d'auer eth madeish rang e era madeisha proteccion.
- Non. Es drets fundamentaus aurien d'auer rang superior e proteccion constitucionau exclusiva.

2.6.2 Creiguetz qu'era Constitucion aurie de previer qu'es pressupòsti generaus de Catalonha destinèssen un percentatge minim deth Producte interior brut (PIB) a Justícia, Educacion e Sanitat?

- Òc.
- Sonque en cas de Justícia entà garantir era separacion de podèrs.
- Non; Ei eth Parlament qui apròve liurament es partides pressupostàries segontes considèrè mès oportun en cada moment.